

-ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ-

Κατερίνα Ροζάκου

Από «αγάπη» και «αλληλεγγύη»

Εθελοντική εργασία με πρόσφυγες
στην Αθήνα του πρώιμου 21ου αιώνα

ISBN 978-960-221-766-5, σχ. 17Χ24, σελ. 264,
α' έκδ. Μάρτιος 2018, τιμή:17,00€ (χωρίς Φ.Π.Α.)

Ένα βιβλίο για την κανονικοποίηση του εθελοντισμού και την κατασκευή του εθελοντή ως ηθικού πολίτη. Οι κρατικές και ευρωπαϊκές πολιτικές γύρω από τον εθελοντισμό στις αρχές του 21ου αιώνα, συμβάλλουν στην ενίσχυση ενός μοντέλου κοινωνικότητας στον δημόσιο χώρο, μιας «κοινωνικότητας πολιτών». Ωστόσο τα σχέδια για την προώθηση του εθελοντισμού είχαν μικρή απήχηση στην Ελλάδα. Βασισμένο σε συμμετοχική παρατήρηση σε δύο οργανώσεις, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και την Εθελοντική Εργασία Αθήνας, το βιβλίο προτείνει μια εναλλακτική ερμηνεία για την ευρέως νοούμενη «ατροφία» του εθελοντισμού. Δείχνει πως οι προσπάθειες θεσμοποίησης του εθελοντισμού έρχονταν σε σύγκρουση με εντόπιες εκδοχές κοινωνικότητας. Πολύ πριν την «έκρηξη της αλληλεγγύης» στην Ελλάδα στον καιρό της «προσφυγικής κρίσης», το βιβλίο επικεντρώνεται στους εθελοντές και τους ακτιβιστές που βοηθούν πρόσφυγες. Η «αγάπη», η «αλληλεγγύη» και η «φιλοξενία» είναι τα κύρια ιδιώματα που συγκροτούν τη δημόσια δράση και τις σχέσεις των εθελοντριών και των ακτιβιστών με τους πρόσφυγες τους οποίους συνδράμουν. Αυτές οι έννοιες βρίσκονται άλλοτε σε αρμονία και άλλοτε σε σύγκρουση με την κανονικοποιημένη εκδοχή του εθελοντισμού, ενώ έχουν κεντρική θέση σε διαφορετικά οράματα για την ελληνική κοινωνία.

Η μελέτη της Κατερίνας Ροζάκου είναι πρωτοπόρα και πρωτοποριακή. Πολύ πριν την οικονομική κρίση, ακόμη πιο πριν από την προσφυγική κρίση, στην εποχή της μεγάλης εθνικής έξαρσης των Ολυμπιακών Αγώνων, καταπιάστηκε να μελετήσει ένα ζήτημα που έμελλε να βρεθεί στο επίκεντρο του δημόσιου λόγου τα επόμενα χρόνια: τον εθελοντισμό. Η διεισδυτική εθνογραφική της έρευνα σε δύο εθελοντικές συλλογικότητες που εργάζονταν ήδη τότε με πρόσφυγες, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και την Εθελοντική Εργασία Αθήνας, συμπληρώνεται από την ιστορική ματιά της στο κανονιστικό πλαίσιο που αναδεικνύει τότε τον εθελοντή ως ηθικό πολίτη, αντιδιαστέλλοντάς τον από τον φιλόανθρωπο. Με ζωντανή γραφή, απόλυτο έλεγχο στα αναλυτικά της εργαλεία, και εστιάζοντας στους ίδιους τους εθελοντές, δείχνει πώς κατασκευάζεται ο εθελοντισμός μέσα από συλλογικές δράσεις, τρόπους του σχετίζεσθαι και μορφές δημόσιας κοινωνικότητας, που οι εθελοντές επενδύουν με νοήματα αγάπης και αλληλεγγύης. Η δουλειά της αποτελεί πολύτιμο πλαίσιο για να κατανοήσουμε πώς το ιδίωμα της αλληλεγγύης έγινε κεντρικό σημείο αναφοράς δημόσιου λόγου και πρακτικών κατά την τελευταία δεκαετία.

Έφη Αβδελά, Καθηγήτρια Σύγχρονης Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 η Κατερίνα Ροζάκου έχει διεξαγάγει εθνογραφική έρευνα σε βάθος σχετικά με την θέση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, καθώς και με την έννοια και πρακτική της «αλληλεγγύης»— δύο θέματα δηλαδή τα οποία έχουν βρεθεί στο επίκεντρο της δημόσιας σφαίρας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αυτά τα τελευταία χρόνια. Με ζωντανές εθνογραφικές λεπτομέρειες και με μια ακριβή ανάλυση η οποία συναντάται όλο και πιο σπάνια στην σημερινή ανθρωπολογία, η Ροζάκου μάς δείχνει την «ιστορία του παρόντος» – και πέρα από αυτό. Με άλλα λόγια, πραγματεύεται τις συνέπειες του ευρωπαϊκού προτάγματος και της νεοφιλελευθεροποίησης ως βιωμένη εμπειρία στο περιθώριο της Ευρώπης, την εμφάνιση ενός καινούργιου ηθικού πολίτη στην Ελλάδα, το καθημερινό (και πολλές φορές αντιφατικό) έργο της αγάπης, της αλληλεγγύης, της φιλοξενίας. Τέλος, μας δίνει μια σημαντική εικόνα της Αθήνας—μιας ευρωπαϊκής πόλης η οποία υποβάλλεται σε δραματικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια. Με λίγα λόγια, η μελέτη αφορά επείγοντα θέματα του παρόντος όσο και ζητήματα που παραπέμπουν στο βάθος της ανθρώπινης υπόστασης.

Heath Cabot, Επίκουρη καθηγήτρια Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο του Πίτσμπουργκ

Στα χρόνια της κρίσης ο «εθελοντισμός» μπήκε για τα καλά στη ζωή μας. Η συγκριτική ανάλυση δύο μοντέλων εθελοντικής εργασίας σε πρόσφυγες, του «μαχόμενου εθελοντισμού» της Εθελοντικής Εργασίας Αθήνας και του «ανθρωπιστικού εθελοντισμού» του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, που επιχειρείται στο Από «αγάπη και «αλληλεγγύη», μας προσφέρει τα κλειδιά για να παρακολουθήσουμε τους πρόσφατους μετασχηματισμούς στη δημόσια κοινωνικότητα και την ανάδειξη του εθελοντισμού σε κορυφαίο τόπο του πολιτικού. Η μελέτη της Κατερίνας Ροζάκου ανήκει στην μεγάλη εθνογραφική παράδοση που έχει επιτρέψει στην ανθρωπολογία να κάνει τη διαφορά. Εικονοκλαστική όσο και εθνογραφικά διεισδυτική, εμπριθής και πραγματολογικά εμπειριστατωμένη, με θεωρητική ενάργεια και άριστη εστίαση στην μικρή κλίμακα της καθημερινότητας των εθελοντών, γραμμένη ωραία και με τρόπο προσιτό στον μη ειδικό αναγνώστη, στέκεται κριτικά απέναντι στους κυρίαρχους κανονιστικούς τρόπους για να διαλύσει το μύθο της «ατροφικής κοινωνίας πολιτών». Καθώς προσεγγίζει την εθελοντική δράση κυρίως από τη σκοπιά των εθελοντών και ακτιβιστών δείχνει πώς οι πολιτισμικές της ορίζουσες, η «αγάπη» και η «αλληλεγγύη», βρίσκονται σε αναντιστοιχία με τους επίσημους λόγους που κατασκευάζουν νέες υποκειμενικότητες, όπως ο «ηθικός πολίτης», και πώς η έκρηξη του δώρου που συνοδεύει την εθελοντική δράση έχει ιστορική συνάφεια με μια μακρά παράδοση ανιδιοτελούς αμοιβαιότητας.

Παράλληλα, μέσα από το πρίσμα του εθελοντισμού, προσεγγίζει τον εκσυγχρονισμό ως αμφισβητούμενη διαδικασία, συμβάλλοντας έτσι στην κατανόηση των κοινωνικοπολιτισμικών και πολιτικών διεργασιών που αλλάζουν την Ελλάδα στις αρχές του 21ου αιώνα. Μια υποδειγματική μελέτη για ένα εξαιρετικά σημαντικό και επίκαιρο ζήτημα.

Ευθύμιος Παπαταξιάρχης, Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Δυο πολύ διαφορετικά εθελοντικά σωματεία, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός και η Εθελοντική Εργασία Αθήνας. Αγάπη και αλληλεγγύη. Δυο αντιδιαμετρικές αντιλήψεις για τον εθελοντισμό. Δύο σχήματα διοικητικής οργάνωσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εθελοντών, καθώς και σχέσεων των εθελοντών προς τρίτους. Φιλανθρωπικός εθελοντισμός και πολιτικοποιημένος ακτιβισμός. Διεισδυτική ματιά της ερευνήτριας στο εμπειρικό υλικό της και αναστοχασμός για τον εαυτό της. Μεθοδολογική αυστηρότητα και πεζογραφική χάρη. Θεωρητικός προβληματισμός και λεπτομερής εθνογραφική έρευνα πεδίου. Η κοινωνική ανθρωπολογία στα καλύτερά της.

Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος, Αναπληρωτής καθηγητής, ΕΚΠΑ

Η **Κατερίνα Ροζάκου** σπούδασε Κοινωνική Ανθρωπολογία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου όπου ολοκλήρωσε τη διδακτορική της διατριβή. Έχει εργαστεί ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Πρόγραμμα Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Πρίνστον και στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης, και έχει συμμετάσχει σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα γύρω από τη μετανάστευση. Από το 2012 συνεργάζεται με το Διεθνές Μεταπτυχιακό Θερινό Σχολείο «Πολιτισμοί, Μεταναστεύσεις, Σύνορα» που συνδιοργανώνουν τα Πανεπιστήμια Αιγαίου και Άμστερνταμ. Από το 2014 εργάζεται ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ όπου πραγματοποιεί έρευνα σχετικά με τις απελάσεις και τη γενικότερη διαχείριση της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ τα μαθήματα «Ανθρωπολογία της Μεσογείου» και «Ανθρωπολογικές Προσεγγίσεις της Ανθρωπιστικής Βοήθειας». Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η πολιτική ανθρωπολογία, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, η ανθρωπιστική βοήθεια, το κράτος, η γραφειοκρατία και η μετανάστευση. Άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά και σε συλλογικούς τόμους. Έχει συνεπιμεληθεί το συλλογικό τόμο *Ελληνικά παράδοξα: Πατρωνία, κοινωνία πολιτών και βία*, μαζί με την Ελένη Γκαρά (2013, εκδόσεις Αλεξάνδρεια).